Verkenning Veldsporten

Modellenboek

Dit document is een ambtelijke verkenning van de Gemeente Amsterdam en is niet bestuurlijk vastgesteld. *20 feb 2020*

3. MODELLEN

NB: Zie voor de overige hoofdstukken de Verkenning Veldsporten

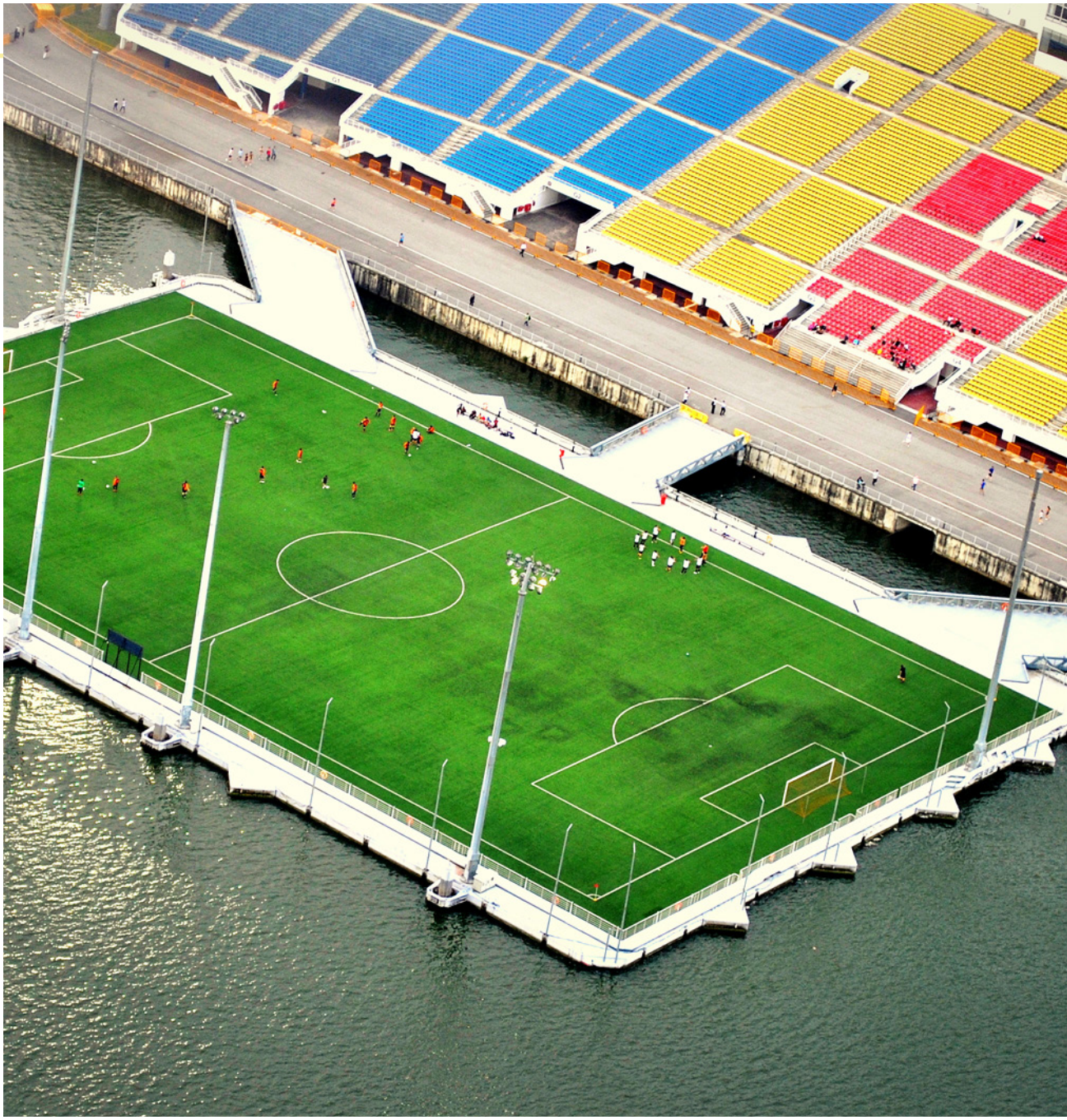

Inleiding

In dit hoofdstuk worden aan de hand van een viertal modellen met referentiebeelden de inpassingsmogelijkheden van georganiseerde sport in de stad getoond. Dit hoofdstuk wil inspireren en de verscheidenheid aan sportparken illustreren. De modellen kunnen als vertrekpunt dienen voor herinrichtingen van bestaande sportparken en de ontwikkeling van nieuwe sportvoorzieningen.

Centraal uitgangspunt is ook hier dat het om het faciliteren van sport in georganiseerd verband gaat, vaak in teamverband. Dit vraagt doorgaans om een groter ruimtebeslag met meer faciliteiten dan de meer informele sportplekken, zoals sportrekken en trapveldjes, die doorgaans relatief eenvoudig ingepast kunnen worden in de openbare ruimte.

De organisatie achter zo'n (anders) georganiseerde sportruimte is mede bepalend voor de ruimtelijke opzet, zoals de geschiktheid voor het gebruik door verenigingen, en/of voor competitie. Maar ook combinaties met andere faciliteiten, en de relatie van de sportvoorziening met de buurt bepalen mede de ruimtelijke opzet. Bij de uitwerking van deze modellen is met dit aspect rekening gehouden.

In dit hoofstuk is aan de hand van een viertal modellen, oplopend in grootte van extra-small (XS) tot large (L) geillustreerd dat er niet één ideaal sportpark-model bestaat, maar afhankelijk van de plek, de functie, en de context een bepaald type sportpark het meest geschikt is. Daarmee wordt tevens het beeld bestreden dat een sportpark een stadsvreemd object is, dat een zeer groot ruimtebeslag vraagt, en geen onderdeel kan vormen van de stad. Met een supercompacte sportpark (XS) blijkt ook in hoogstedelijke gebieden inpassing van sportruimte mogelijk.

Tegelijkertijd gaat het bij de complete stad om het aanbieden van het brede pakket aan sportmogelijkheden. De verschillende sportparken voorzien in verschillende behoeften. Met alleen het inpassen van sportparken van één type is het aanbod niet compleet. De stad kan niet zonder voldoende sportparken van groter formaat, maar ook kleine sportparken nabij de woonomgeving zijn van groot belang.

De vier modellen

3.1. Supercompact sportpark (XS)

3.2. Compact sportpark (S)

3.3. Stedelijk sportpark (M/L)

3.4. Landschappelijk sportpark (L)

Model 1: Supercompact sportpark (XS)

Omschrijving

Dit is het kleinste model, geschikt voor inpassing in goed toegankelijke zichtbare locaties in vooral hoogstedelijke gebieden, waar beschikbare ruimte beperkt is. Het betreft een nieuw concept, wat momenteel nog maar sporadisch in Amsterdam is te vinden. Het model bevat kleinschalige georganiseerde buitensportvoorzieningen, die aansluiten bij de gebruikers uit deze buurten, zoals velden voor padel en footy.

Exploitatie kan gebeuren door een commerciële partij, of als sattelietlocatie voor een vereniging. Daarnaast kan deze ruimte als ontmoetingsplek voor de buurt functioneren, met een plek om te spelen en bewegen. De optionele combinatie met een school of andere maatschappelijke voorziening zorgt voor handige combinatievoordelen (dubbelgebruik sportvelden en faciliteiten).

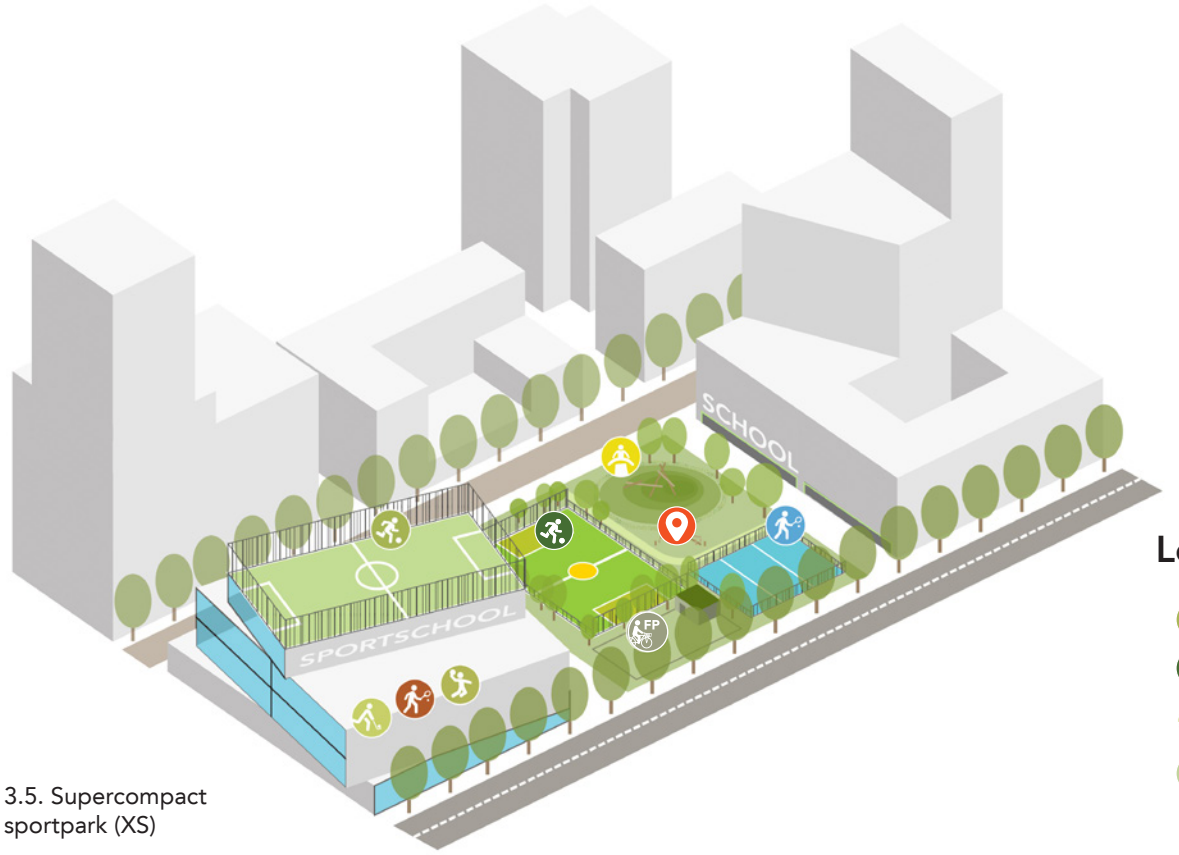

3.5. Supercompact sportpark (XS)

Legenda

- Voetbal
- Footy
- Hockey
- Hardlopen
- Padel
- Basketbal
- Klimmen
- Wandelen
- Spelen
- Tuinieren
- Kinderboerderij
- Horeca
- Ontmoetingspunt
- Fietsen
- Fietsparkeren
- Autoparkeren

Inpassingsprincipes

- Een oppervlakte ter grootte van een stedenbouwkundig blok met een maatvoering vanaf 50 x 50m is geschikt. De ruimte is ca. 2000 - 3000m2
- Kleine sportvelden zoals footy, basketbal of padelvelden behoren hier tot de mogelijkheden. Kansrijk voor diverse nieuwe vormen van georganiseerde sport.
- Eventueel autoparkeren in de omliggende buurten oplossen. Fietsparkeervoorzieningen in het park.
- Kleine sportfaciliteiten zoals kleedruimtes/sanitair zijn nodig. Bij aangrenzende voorzieningen bij voorkeur inpandig opgelost.
- Sportpark kan tevens als ontmoetingsplek voor de buurt dienen.

Kansrijke toepassing

Vanwege beperkte omvang en type gebruiker, kansrijk voor inpassig in diverse hoogstedelijke ontwikkelgebieden waar ruimte schaars is (zoals transformatiegebieden in Noord, Amstelstad, Ringzone-West, etc)

Model 1: Supercompact sportpark (XS)

3.6. Beckett urban square, Melbourne, Australië

3.7. Footy Park in Spieringhorn, Amsterdam

3.8. Tijdelijke padel locatie op Stadionplein, Amsterdam

3.9 Sportpark & schoolplein, New York, VS

3.10 Comtech Business Park, Singapore

3.11. Monash University Caulgield Campus, Melbourne, Australië

Model 2: Compact Sportpark (S)

Omschrijving

Dit model maakt momenteel zijn opmars in Amsterdam, mede dankzij een aantal succesvolle inpassingen in de stad. Het bekendste voorbeeld is Olympiaplein tussen de Apollobuurt en de Stadionbuurt. Maar het model doet ook zijn intrede in nieuwe buurten zoals de Sportheldenbuurt. Het compacte formaat maakt het enerzijds mogelijk om in het stedelijk weefsel in te passen, en anderszijds is het met twee (voetbal) velden groot genoeg om voor gebruik door een vereniging.

Een compact sportpark dient als ontmoetingsplek voor de buurt: de overmaat op het park maakt het mogelijk om diverse buurtfuncties in te passen. Een goede verbondenheid aan belangrijke langzaam verkeersroutes draagt hier ook aan bij. De combinatie met een school of andere maatschappelijke voorziening zorgt voor handige combinatievoordelen (dubbelgebruik sportvelden en faciliteiten).

3.12. Compact Sportpark (S)

Inpassingsprincipes

- Dit model bevindt zich in op een centrale plek in de wijk. Het oppervlak is ca. 1,5-2,5 ha. Het programma kan zowel in park- of pleinsetting worden ingepast.
- Sportpark is vanwege buurtfunctie zoveel mogelijk openbaar toegankelijk.
- Inpasbaar zijn zowel de klassieke sportvelden (voetbal, tennis, hockey etc) als de nieuwere compactere velden (padel, footy, etc), maar ook urban sports.
- Autoparkeren in principe in de omliggende buurten oplossen. Fietsparkeervoorzieningen in het park.
- Sportfaciliteiten zoals kleedruimtes/sanitair zijn nodig. Bij aangrenzende voorzieningen kan dit gezamenlijk worden ingepast.

Kansrijke toepassing

In diverse gemengd stedelijke of hoogstedelijke buurten met voldoende woningen in de omgeving. Dit kunnen nieuwe sportparken zijn in ontwikkelgebieden (Zeeburgereiland, IJburg, etc) of bestaande kleine sportparken die volgens dit concept worden heringericht.

Legenda

- Voetbal
- Footy
- Hockey
- Hardlopen
- Padel
- Basketbal
- Klimmen
- Wandelen
- Spelen
- Tuinieren
- Kinderboerderij
- Horeca
- Ontmoetingspunt
- Fietsen
- Fietsparkeren
- Autoparkeren

Model 2: Compact Sportpark (S)

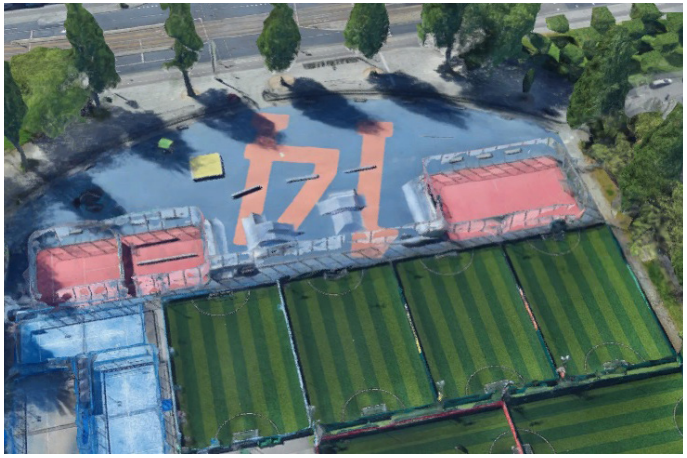

3.13 Olympiaplein

3.14 Laan van Spartaan

3.15. Laan van Spartaan

3.16. Olympiaplein

3.17. Sportpark De Verademing in Den Haag

3.18. Sportheldenbuurt

Model 3: Stedelijk Sportpark (M/L)

Omschrijving

Dit is type sportpark bevindt zich vaak tussen verschillende buurten of wijken in, waar ruimte is voor grotere parkachtige structuren. Voorbeelden in Amsterdam zijn Middenmeer-Voorland, of Park Schinkeleiland.
Vanwege zijn omvang zijn in het stedelijk sportpark diverse sportinpassingen mogelijk, afhankelijk van de eventuele sportvereniging en de gebruikswens vanuit de stad of de omgeving. De overmaat maakt het mogelijk om de sportfaciliteit in te passen in een groene omgeving en ze onderdeel te maken van een stedelijk park. Een een fijnmazig netwerk van routes door het sportpark dragen bij aan de verbondenheid met de de rest van de stad.

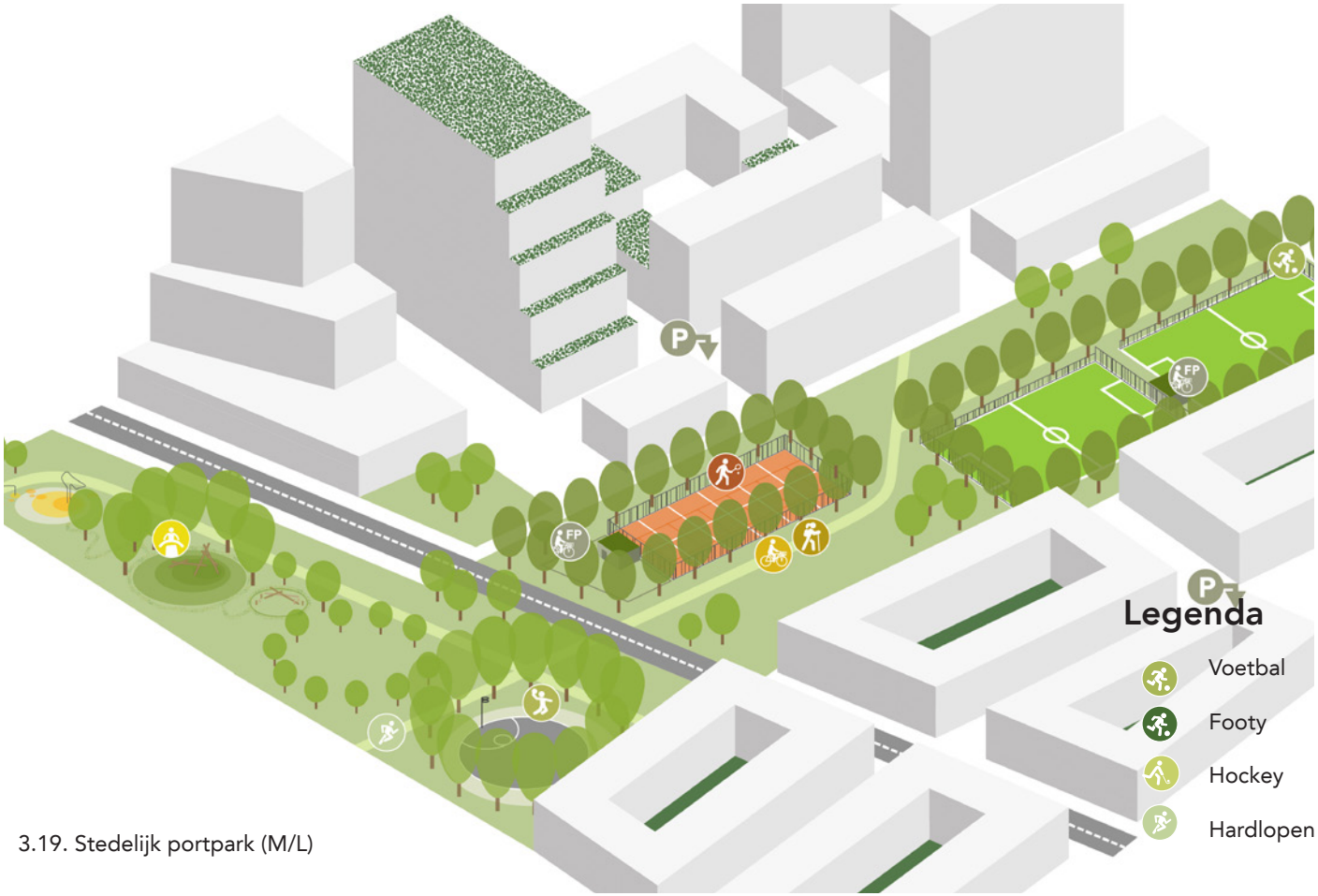

3.19. Stedelijk portpark (M/L)

Inpassingsprincipes

- Formaat sportareaal vanaf 1,5 ha. Onderdeel van een grotere parkstructuur.
- Programma kan in een landschappelijke setting worden ontworpen met structurerende groenelementen.
- Autoparkeren in principe in de omliggende buurten oplossen. Fietsparkeervoorzieningen in het park.
- In dit model kan een breed scala aan reguliere veldsporten (hockey, voetbal, tennis, etc) als innovatieve of stedelijke veldsporten worden ingepast (zoals skaten, multifunctionele sportvelden, junioren en (8vs8)voetbalvelden, padelvelden, en kleine hockeyvelden.

Kansrijke toepassing

Op grootschalige parken of groenstructuren in de bestaande stad, al dan niet door intensiveren van bestaande sportparken (Noorderpark, Bijlmer Sportpark), of in nieuwe ontwikkelgebieden (Havenstad, Amstelstad, Schinkelkwartier/Ringzone-West, IJburg, Noordelijke IJ-oever)

Model 3: Stedelijk Sportpark (M/L)

3.20. Bijlmerpark

3.21. Park des Prés de Lyon

3.22. Sportpark Middenmeer Voorland

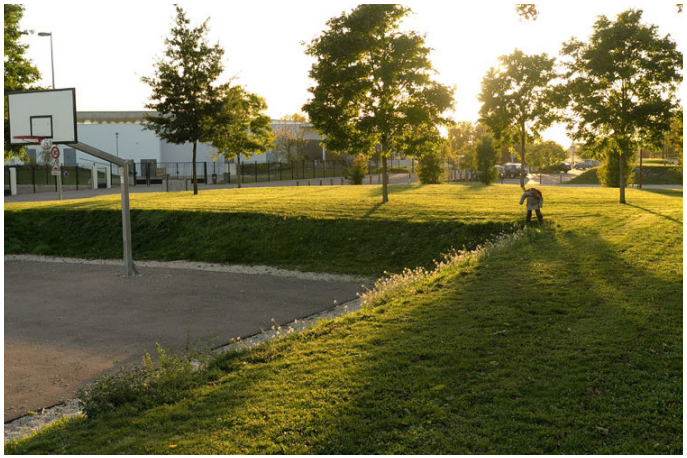

3.23. Park des Prés de Lyon

3.24. Park du close Layat Lyon

3.25. Park du close Layat Lyon

Model 4: Landschappelijk sportpark (L)

Omschrijving

Het landschappelijke sportpark is gesitueerd in de overgangszone tussen stad en landschap. Door de ruime opzet zijn dit landschapsparken, met recreatieve en ecologische waarden. Het is mogelijk dat delen van deze gebieden voor intensiever sportgebruik geschikt zijn. De focus zal liggen op sporten in een natuurlijke omgeving, als onderdeel van het landschap. Dit vraagt om zorgvuldige inbedding binnen de hoofd groenstructuur, passend bij het karakter van het landschap.
Bijzonder aandacht ligt ook hier aan de koppeling aan recreatieve routes die door het park zullen lopen. Combinaties met volkstuinparken, pluktuinen, ligweides en speel- en beweeglandschappen zijn goed denkbaar, al dan niet als onderdeel van een groter metropolitaan park.

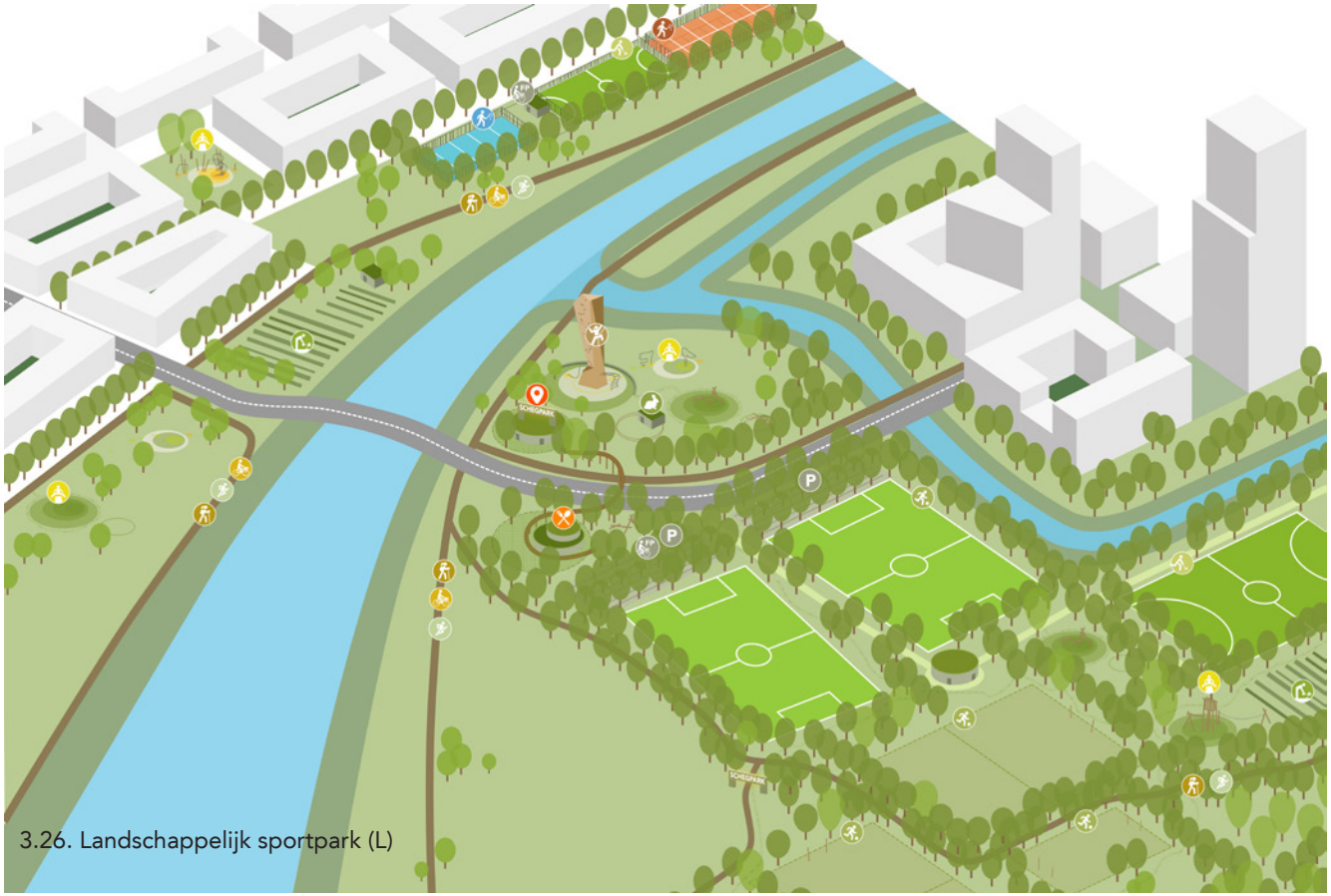

3.26. Landschappelijk sportpark (L)

Inpassingsprincipes

Toepassing van dit model vraagt om bestuurlijke keuzen. Voor dit model kan worden gekozen als sportopgave niet kan worden ondergebracht in de bestaande stad en alle alternatieve zijn afgepeld (conform nota duurzaam landschap).
Sport is op een respectvolle manier in het landschap ingepast, en draagt bij aan de beleving van het landschap. Innovatieve manieren voor inpassing sportfaciliteiten (parkeren, verlichting, ballenvangers, etc).

Overmaat op het park is belangrijk. Het sportareaal is meerdere hectare groot maar niet eenduidig van vorm. De ruime opzet maakt een dooradering van recreatieve routes en een natuurvriendelijke inpassing mogelijk. De parken zijn openbaar toegankelijk, niet afgesloten.

Diverse inpasbare sporten mogelijk, maar zorgvuldig en terughoudend omgaan met kuntgras. Ook geschikt voor maar extensiever bespeelde velden zoals baseball.

Combinaties met volks- en schooltuinen, speel en en beweeglandschappen, mountainbike tracks en sporten verbonden met het landschap.

Kansrijke toepassing

Als onderdeel van (bestaande) metropoliane landschapsparken, zoals Amsterdamse Bos, Oeverlanden, maar eventueel ook op een zorgvuldige manier ingepast in bestaande (koppen) van scheggen zoals Diemerscheg, Tuinen van West.

Model 4: Landschappelijk sportpark (L)

3.27. Park Schinkeleilanden, Amsterdam

3.28. Park Groot Schijn, Antwerpen

3.29. Park Spoor Noord, Antwerpen

3.30. Tossols-Basil Park, Olot, Spanje

3.31. Cox's Bay Reserve, Auckland, Nieuw Zeeland

3.32. Tossols-Basil Park, Olot, Spanje

Innovatieve sport inpassingen

Ter aanvulling op de vier ruimtelijke modellen zijn er ook een aantal innovatieve sportinpassingen verkend, onderverdeeld in drie varianten. Waar de vier modellen direct toepasbaar zijn in amsterdam, betreffen dit geen gangbare vormen van sportinpassing. Het gaat om bijzondere vormen van dubbelgebruik van de ruimte, toepasbaar wanneer de ruimte schaars is of een grootchalige barrière dient te worden overbrugd. Deze varianten vragen om grotere investeringen en in veel gevallen een ingewikkelde ruimtelijke planning vanwege de stapeling van functies.

Deze drie varianten komen momenteel in Amsterdam nog niet voor, maar de oplopende druk op de beschikbare ruimte, en de grootschalige vraag naar extra sportruimte, maken dat dergelijke innovatieve sport inpassingen in diverse projecten momenteel worden verkend.

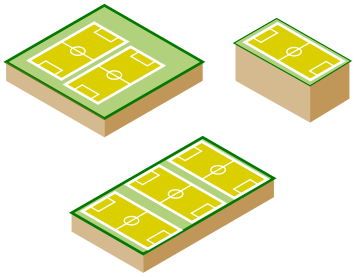

3.33 Op grote daken

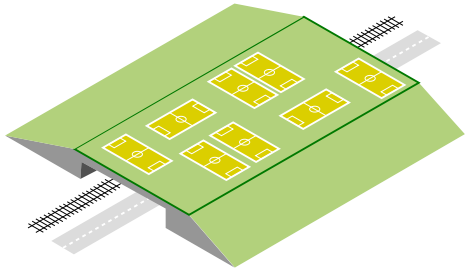

3.34 Boven grootschalige infrastructuur

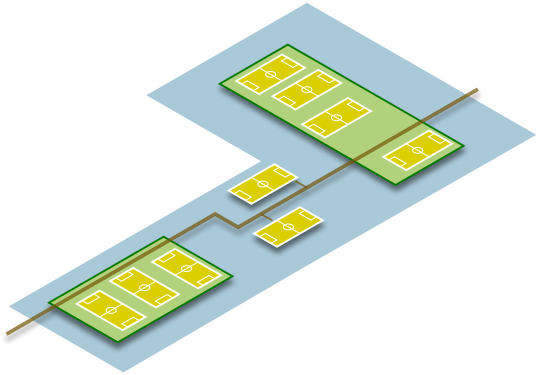

3.35 Op het water

Op grote daken

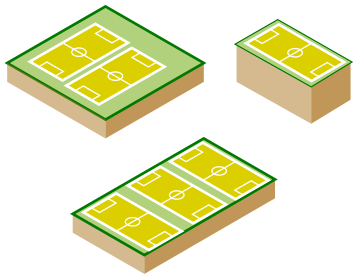

3.36 Op grote daken

Omschrijving

Sportvelden voor georaniseerde buitensport op daken van grootschalige gebouwen komen zeer zelden voor. Het bekendste Nederlandse voorbeeld is de voetbalvereniging op het dak van Ikea Utrecht, een unieke situatie, waar een bestaande sportverening plaats heeft gemaakt voor uitbreiding van het woonwarenhuis, en is teruggebracht op het dak van de parkeergarage.
In hoogstedelijke gebieden in komen kleinschaligere sportvoorzieningen op publieke en private gebouwen wel vaker voor, zoals een klein voetbal-, basketbal of tennisveld of het dak van een school of kantoorgebouw. Meestal gaat het vanwege de afsluitbaarheid om niet-openbare sportvoorzieningen.

Inpassingsprincipes

Ontwerpuitdaging is zorgen voor ontsluiting en openbaarheid: hoe overbrug je het hoogteverschil met maaiveld op aantrekkelijke manier?

Vraagt om grootschalige daken die geschikt zijn voor belasting van een aanzienlijk dakpakket aan sportvelden en faciliteiten, nog afgezien van de benodigde ruimte voor installaties van het ondergelegen gebouw.

Mogelijke toepassingen

Grootschalige daken nabij ontwikkellocaties zijn te vinden in Amstelstad (Amstel Business Park en Bedrijventerrein Amstel III) Sloterdijken, Havenstad , Zuidas (RAI)

Referentieprojecten

3.37 Uitbreiding van Ikea Utrecht op locatie voetbalvereniging. De twee velden met faciliteiten zijn op dak terug gebracht.

3.38 Sportvelden op het dak van een parkeergarage op Worcester Campus, Verenigde Staten.

3.39 Sportlandschap met sportvelden op dak van Hangzhou Cloud Town Exhibition Center, China

Boven grootschalige infrastructuur

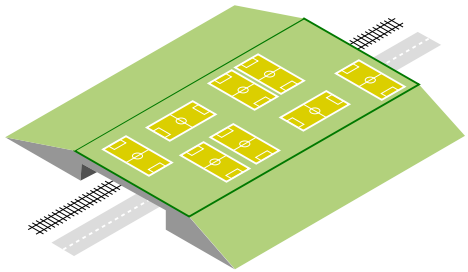

3.40 Boven grootschalige infrastructuur

Omschrijving

De primaire reden voor het kiezen van een overkluizing of aanleg tunnel voor spoor of snelweg is het verminderen van hinder en barrièrewerking. Voorbeelden hiervan zijn de Gaasperdammertunnel (A9) en de Ketheltunnel (A4) bij Schiedam. Het programmeren van sport en groen op het dak is gezien de beperkte dakbelasting een aantrekkelijke manier om de kwaliteit van de leefomgeving te vergroten. Bouw boven infrastructuur primair ten behoeve van aanleg sportvelden door ruimtegebrek is nog niet eerder vertoond. Uitvoering is zeer kostbaar en doorgaans onderdeel van een grotere infra-aanleg of gebiedsontwikkeling. Daarnaast zijn er ónder infastructurele werken (viaducten etc) diverse kleinschalige sportinpassingen mogelijk, zoals de padel courts nabij Sloterdijk (zie Supercompact Sportpark XS)

Inpassingsprincipes

Grootschalige ingreep maakt inpassing van aanzienlijk veldoppervlakte mogelijk. Geschikt voor een divers sportprogramma.
Hoogteverschil ten opzichte van omliggend maaiveld oplossen in omliggende bebouwing of langzaam oplopend talud.

Mogelijke toepassingen

Havenstad (concept voor overkluizing boven spoor nabij Transformatorweg), Sloterdijk (vanwege verdiepte ligging spoor) Science Park (rangeerterrein spoor), Schinkelkwartier & Zuidas (eventuele overkluizing A4/A10). Momenteel wordt sport op dak Gaasperdammertunnel verder uitgewerkt.

3.41 Sportpark Willem Alexander op het dak van de recent ondertunnelde A4, ter hoogte van Schiedam

3.42 Park met sportfaciliteiten boven het spoor, Bahndeckel München, Duitsland

Op het water

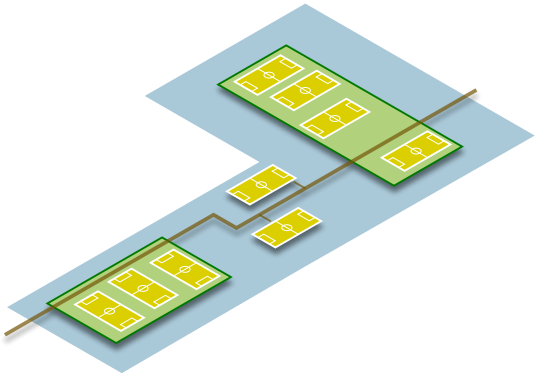

3.43 Op het water

Omschrijving

Wanneer op het land zeer beperkt ruimte beschikbaar is voor sportvelden, kan ook gekeken worden naar sportenvelden op het water. In zeer hoogstedelijke gebieden zijn daar wereldwijd enkele voorbeelden van te vinden. Dit kunnen solitaire velden zijn, of een geheel sportpark zoals in de Hudson rivier in New York.
Dergelijke sportparken op water zouden ook als stapsteen gebruikt kunnen worden voor het overbruggen van grote waterpartijen die anders een barriere hadden vervormd.

Inpassingsprincipes

- Technisch twee typen: drijvend (zoals Marina Bay, Singapore) of op palen (Pier 40 New York).
- Inpassing alleen mogelijk op water dat niet als vaarroute wordt gebruikt, zoals in onbruik geraakte insteekhavens.
- In principe geschikt voor een breed scala aan (kunstgras)sportvelden.
- Sportfaciliteiten zoals verlichting, ballenvangers. Maar ook gebouwde voorzieningen zoals kleedruimtes/sanitair zijn nodig, eventueel gesitueerd op nabijgelegen vaste land.

Mogelijke toepassingen

Havenstad (in de voormalige insteekhavens), diverse waterpartijen rondom IJburg en Zeeburg (IJmeer, Nieuwe Diep, etc)

3.44 Drijvend voetbalveld in Marina Bay, Singapore

3.45 Sportpark Pier 40 in Hudson rivier, New York

3.46 Tijdelijk drijvend voetbalveld in Sydney, Australië